

Hlavní název: Národní listy
Datum vydání výtisku: 25.11.1903
Číslo výtisku: 322
Druh dokumentu: číslo periodika
ISSN: 1214-1240
Číslo stránky: [2]

SYSTEM
◆KRAMERIUS◆

Podmínky využití

NK ČR poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny NK ČR a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny NK ČR není možné bez případného písemného svolení NK ČR.

Národní knihovna ČR
Klementinum 190
110 00 Praha 1

kramerius@nkp.cz

veno, že k základnímu jmění přidána bude polovice čistého přebytku správního, pokud by neobnášel 5 procent členského úvratě, nejméně však 100 000 zlatých — že však o druhé polovici přebytku rozhodovati bude po návrhu výboru valna hromada, které vyhrazeno po vzrůstu rezervního fondu na vyšší práve uvedeno — právo rozhodovati nadále o celém přebytku dle návrhu výboru.

Současně změněn dosavadní způsob podpisování ústavu v tom směru, že na příště vždy už jen dva z pěti členů výboru k podpisování oprávněných připojovali svá jména k označení firmy na všech listinách pro záložní závazných.

Když pak během času a následkem nových zákonů stalo se půjčování na skvosty a cenné papíry nemožným bez zvláštní koncesse, bylo po dosažení její 7. října 1880 také odstavec čl. 2. (účel ústavu) změněn v ten rozum, že poskytovaly se dle zvláštního jednacího řádu i nečlenům půjčky na movité věci cenné na základě zmíněné koncesse.

R. 1884 převzal Svatováclavská záložna od firmy O. Čermáka vydávání „Zlaté Bible“ vlastním nákladem a ujal se její redakce členové výboru kanovník dr. Klement Borový, prof. Jan Drozd a kanovník Josef Kyselka.

Rozkvět klerikální propagandy.

Jaký vliv měla Svatováclavská záložna na rozvoj katolického spolkového života, ukázalo se v letech následujících.

Ustanovení odst. 3. čl. 2. stanov, dle něhož bylo jedním z hlavních účelů záložny, vzbuzovati a podporovati podniky katolického směru, hovořil ústav měrou vrchovatou. Katolické besedy, z níž vzešla, vyžádala záložna ve svém domě — jak již bylo uvedeno — příhodné místo, zřídila dva sály (v mezzaninu a v I. patře) pro schůze různých spolků katolických, založila stálou výstavu církevně-uměleckých předmětů (pozdější t. zv. křesťansko-průmyslové muzeum) a akademii křesťanské, která s podnikou toho se byla vyvinula, propůjčena prostranné místnosti v I. patře domu záložny.

A když ani vše to nestačilo, zakoupeny již roku 1888 tři domy v Karlově nici ke stavbě rozsáhlého domu záloženského, jenž by pojal nejen záloženského úřadu, nýbrž poskytl pohodlného přístřeší také zmíněným již klerikálním podnikům. Za necelé dva roky — 1890 — stěhovala se záložna i se zastavárnou do nových svých místností, stáhných teď už od Karlovy až do Řetězové ulice. (Zevrubnější výčet mecenášské činnosti zkrachovaného ústavu ve směru klerikálním viz ještě později. Pozn. red.)

Vratká budova a její pád.

Všeobecná důvěra obecnostva ke správě záložny a snad i neomezené ručení členstva způsobilo značný příliv vkladů do záložny, takže pohledávka vkladatelů koncem r. 1901 ohnala úhrnem 18,411,040 K 45 hal.

Méně příznivý vliv jevílo za to ručení neomezené pokud se týče vyhledávání záložny jako pramen úvratě. Ručení neomezené pudilo totiž — a přirozené — lépe situované uchazeče k ústavům jiným, kde nebylo třeba se obávat, že veškerý majetek dlužníkův bude dán na bursu záloženskou a tak

stalo se, že dlužníky svatováclavské záložny byli lidé většinou nemajetní aneb aspoň méně zámovní.

Přes to však požívala záložna v krucích obecnostva neomezené důvěry a měla úvěr také u jiných peněžních ústavů. Roční bilance vykazovaly za léta 1872 až 1901 příznivý stav obchodu a honosily se nad to ještě přiměřeným ziskem.

Teprve po náhlém úmrtí vrchního účetního svatováclavské záložny, Josefa Orta — 22. března 1902 — nastal ve veřejném mínění převrat. Zvěst o tom, že v jeho kapsách nalezeno na hotovosti 1924 zl. 61 kr. a 165 zl., mnoho cenných papírů a dvaadvacet směnek, vyvolala v širokých kruzích obecnostva podstatná obava a podezření, které v důhledně stupňovalo se a sesilovalo a za krátko již zcela nepokryté mluvilo se o tom, že v zastavárně svatováclavské záložny, spravované do té doby zemělym Ortem, jeze značný schodek a jeho příčinou že jsou malversace, páchané zmíněným úředníkem soustavně již po dráhnou řadu let.

Pověsti tyto šířily se Prahou dale a nezůstaly posléze ani u správy záloženské bez ohlasu. Jednoho krásného dne ve schůzi výborové vzalo si několik členů starostu monsignora Drozda „na slovíčko“ a žádali ho zdvořile sice, ale kategoricky, by dal revizorem stav pokladny, zastavené skvosty a cenné papíry v zastavárně a aby zjistilo se, co na famě rozšířované je pravdy.

P. Drozd vyslechl přání projevené, nenamítal ničeho proti revidaci, ale nedal určité a závazné odpovědi. A nepodnikal delší dobu nejménšího kroku, čímž by obavou členstva výboru rozptýlil. Tvářil se, jakoby se nechmlelo. Teprve po třech nedělích, na dotčení a různé naléhání — koncem dubna nebo na počátku května — slibil zveřejnovati záložnu sám. Už prý pro důležitost věci samotny a taky proto, že by jiný revidaci tak přísně — neprovedl. On že povede sice ale hodně přísně.

Nebezděně, jež vedlejšímu monsignorovi viděl již vznášeti se nad vlastní svou hlavou, bylo sibihem tímto, jenž nebyl arci ničím jiným, než chvotný vyťáčkoo, aspoň na nějaký čas odvráceno. Ale jenom na nějaký čas. Neboť ještě téhož měsíce nakupila se hrozivá mračna znova.

P. Drozd se totiž náhle rozstonal a ve schůzi výboru, konané 30. května 1902 za nepřítomnosti monsignorovy, člen výboru p. Václav Schubert znova uvedl na přešlé pověsti kolující u Orty a projevil přímou obavu, že v zastavárně není vše v pořádku. I nesenou prověsti revidaci prostřednictvím kanovníka P. Josefa Kyselky a ten vyzval, aby ukol svůj vykonal sám, třeba bez vědomí a v nepřítomnosti Drozdových.

Ať byly již přičiny jakékoli: jisto je, že P. Kyselka nepřikročil k dílu sobě svěšenému hned, nýbrž odložil je do té doby, až uzdraví se msgr. Drozd.

Byla to pohnutá schůze, když P. Drozd po rekonvalescenci ve výboru se objevil. Zúřil prý tehda nad „smlostí“ členů výboru a dal prý „opovaživců“, kteří za jeho zády chtějí provést to, čeho se tak neskonale bál, notnou lekci. Nestydlost monsignora sáhala dokonce tak daleko, že na kategorický dotaz profesora P. Juha Koňárné přímo poprel jak koukoli potuchu o defraudacích. Nad tím rozčíl se

kanovník P. Kyselka k dotě mřry, že div neupadl do mlhob.

Dalšího šíření a klamání však po této schůzi výbor měl již po krk a narádl členům P. Kyselkou a P. Krejčoví, aby teď bez všech ohledů a bez meškání provedli, čeho nž dávno bylo třeba.

Že Drozd plně věděl o malversacích a nepořádekch, páchaných nejen v zastavárně, nýbrž i v celé záložně samé po dráhně léta, dokazuje žalobní spis těmito zjištěnými okolnostmi:

Když Josef Ort 22. března 1902 zemřel, byl úředník Frůhauf 24. března 1902 starostou P. Drozdem vyslán do oddělení pro skvosty jako Ortův zastupce a ten za nedlouho objevil nespravnosti Ortovy. Stačilo mu — jak tvrdí — pouhé otevření knih, aby zjistil defraudace, neboť malversace v knihách byly páchany tak, že to na první pohled bylo patrné. Josef Ort připsával v pokladniční knize zastavárenské — již pečlivě měl ve svém stoku uzamčenou, takže jiný úředník nikdy, ani v době dovolené Ortovy, nemohl do ní nahlédnouti — k jednotlivým položkám větší cifry, čímž z vydaní z pokladny ovšem značně se zvěštilo. Frůhauf zjistil tehda, že ma Ort v pokladním denníku ve vydaní o listě zlatých víc a upozornil na to odhadce zastavárenského Huberta Huebra poznámkou, že sta m stěhlil Ort nějakého koziaka. Druhého dne zpravil Hueber ředitele Kohouta, který přišel do zastavárny, o nálezu Frůhaufově a v odpověď dostalo se mu vyzvání, by přinesl knihy ze zastavárny do ředitelovy pracovny.

Za několik dní a sice 12. dubna 1902 o 4. hod. odpolední hlásil Frůhauf objevy své řediteli Kohoutovi osobně, žádajíc, by vyřídil to P. Drozdovi. Kohout řekl však Frůhaufovi mezi čtyřma očima, že zjistil schodek 17 000 korun a že v dova po Ortovi, paní Leopoldína Ortová, vypořádá všecko. Teprve 4. července ptal se P. Drozd Frůhaufa po výsledku jeho patrání, a když Frůhauf všecko pověděl, nřídil P. Drozd revisoru Jindřichu Bílému, by s paní Leopoldínou Ortovou vyjednal. Dle úmluvy složila pak paní Ortová hotové 6000 korun a na ostatek (10 000 korun) vydala směnku.

Hned na to našel Frůhauf v jedné zástavce stoku Ortova depositní list na zastavené cenné papíry, na něž však nebylo zaznamenáno datum splacení zá-půjčky a v knihách rovněž nebyl vyznačen příjem peněz, když strana papíry sobě vyplatila. Dotyčný obnos (3000 korun) tudíž scházěl.

S nedobrou polázel se však Frůhauf, když před Kohoutem vytasil se s dalšími nkazkami Ortových malversací — depositních listů zmíněného druhu nalezl tehda celý balíček. Řediteli Kohoutovi nebyl už tento objev dokonce vhod. — „Kdo vám řekl, aby ste ještě něco hledali?“ rozkřikl se na Frůhaufa. „Co jste našel, kde je to, zahodte to!“ Zkoprnělý úředník hledal útěchu u revisoru Bílého, ale dostal se z bláta do louže. Pan revisor totiž zkrakla a dobře se vyjádřil: „Ty listy v spalte, pryč s tím a nic už nehledejte!“

Tentokrát bylo ctihodným funkcionářům svatováclavské záložny do opravdy zle. Umělé toliání, koejšení, domluvy a vyťáčky byly zrovna tak platny,

„Dvacetkrát,“ odpovídal klidně příručí Koubek.

„Tohle jsou noviny!“ bědovala Baštová, „já vím, že tomu holomkovi se to vyhne, kluk vždy ze všeho vyváz. Jednou měl osypky, utek' nám z postele a běžel až na Karlovu náměstí. To se podívá doma, až mužovi o tom moru budu vypravovat. Tak se mějte hezky.“

Baštová vyšla z krámu.

Odpovědne ve tři hodiny byl krám opět plný lidí, kteří si kupovali kyselinu citronovou, poněvadž v odpoledních novinách stálo, že kyselina citronová je antiseptická látka proti dýmějovému moru. (Pisatel článku se totiž zmylil a změnil dýmějový mor s kurdějemi.)

„Za pět, kyselinu citronovou, za deset, za patnáct. Jak to mám užívat? Kolipakrát za den?“ ožývalo se na všech stranách, a poněvadž nám kyselina citronová vyšla, prodávali jsme místo ní kyselinu vinnou.

„Kyselina jako kyselina, každá páli v krku,“ vysvětloval nám v zadu chef, „kápněte do práskované kyseliny vinné pár kapek citronové kyseliny a prodávejte jedno deka za deset, a každý bude myslit, že si koupil citronovou.“

Vraceli jsme se s příručím ze skladisté do krámu, když v tom ozve se u dveří krámu výkřik: „Pro umučenu hodinu, už je to zde,“ a zástup lidí se rozvínil a před pult vběhla Baštová.

„Vojta přijel dnes z Vídně,“ naškala „a pro Krista Pána, pane lékárníku, zrovna, jak to povídali, už se ho to chytá. Na hlavě má boule, a třesí. Bežím pro doktora.“

Za hodinu byla Baštová opět v krámě. Neplakala a tvářila se spokojené. „Jestli pak vědí, pane lékárníku, že klukovi nic není! Panu doktorovi se přiznal, že se pral v kořalně a od toho že jsou ty boule. Chvála bohu, je z něho citit jen kořalka.“

Přítel Bašta si pak za nedlouho šel odsedět čtrnáct dní vězení pro krádež, kterou spáchal ve Vidni u svého strýce.

„To je peče morová rána!“ řekl, když jsem ho zase potkal.

FEUILLETON.

Dýmějový mor.

Humoreska. Napsal Jaroslav Hašek.

Příhoda tato stala se před několika léty v době, kdy jsem se učil materialistou a den před tím, kdy vypukl ve Vidni mor, který si na štěstí nevyžádal velkých obětí.

Táhl jsem Žitnou ulicí nahoru vozík s velkou lahví kyseliny sírové, když na rohu Štěpánské ulice mne potkal Bašta.

Bašta byl o tři léta starší mne a pověstný darebák. Hokinářům krádl ovoce, když šel kolem krámu, v trafikách krádl cigarety, pokus loupeže nevykonal dosud žádný, ale chlubil se, že až bude starší, někým se vloupá. Jinak byl dobrý kamarád. Poslední dobou učil se ve Vidni zámečnickem u svého strýce. Proto byl jsem překvapen jeho vyčouhlo postavou.

„Já ti pomohu tlačit vozík,“ ochotně se nabídl Bašta, podávaje mi pól cigarety, „to koukáš, že jsem v Praze. Ať nikde nic nefikáš, že jsi mne viděl! Já strýci ujel a v Praze mám se dobře. Vzal jsem si z jeho stoku pár zlatých. Doma nic o tom nevědí. Vždy spím teď za branou v lomech. Ať tady mlčíš, nebo ti rozbiju hlavu!“

Bašta se ještě jednou přívětivě usmál, dal mi druhou půlku cigarety a pak kolébavým krokem zahnul do Smeček.

Druhého dne přinesly již noviny správu, že ve Vidni vypukl dýmějový mor.

Krám byl od rána až do večera nabit obecností, které si kupovaly bílou skořici, poněvadž již noviny psaly, že odvar bílé skořice jest dobrý proti morové nákaze.

Domovnice s vedlejšího domu každou chvíli byla v krámě, poptávajíc se, zdali se nic nového o moru neví.

„Má zlatá paní,“ stránil jí posluha Koudelka, který chodil k nám vždy pro různé klepy, „ta morová rána přijde náhle. Ta je rychlejší než vítr. Ofoukne vás a jete pryč.“

„Pensista Hlaváček vykládal zatím lidem, stojícím před krámem, že je mu to všechno jedno, žena mu umřela, děti nemá a když to přijde, posluhovačka mu ustele postel, on si lehne a umře.“

„Lidi potom budou házet jen do šachty s polévát je vápnm,“ vykládal někdo ze skupiny.

„Nejlepší je pít odvar z marjánky a kouřit hřebíček s melisovým listím,“ ozval se ze skupiny jiný hlas.

„Ba ne, já jsem četla, že je nejlepší, žvýkat bílý pepř,“ ozvala se domovnice, „a pít každý den pět skleniček kmínky.“

Bylo po poledni, když do krámu vběhla paní Baštová. „Prosím jich, pane lékárníku (našemu příručimu říkala pane lékárník), můj syn je ve Vidni, nechtěl nic o něm v novinách, zdali už není také mezi mrtvými, prý už je házejí do šachty a polévají vápnm.“

Příručí Koubek v dlouhé řeči ujistil paní Baštovou, že ještě nic o tom nikde se nepíše, že by její syn byl umřel na dýmějový mor.

„Tak ten holomek ještě je na živu,“ ulekaně vyhrkla ze sebe Baštová, „tomu lumpovi se i mor vyhybá, prosím jich, jaký je to mor?“

„Dýmějový,“ odpovídal příručí chraplavým hlasem.

„Pro Krista Pána, dýmějový mor, a co je to, prosím jich, za morovou ránu?“ tázala se Baštová.

„No, víte, matko, dýmějový mor, no, hm, no, víte, to jsou jako boule,“ vykládal příručí.

„Pro Ježíše Krista, tak jsou to boule, a prosím jich, kde se na člověku vyrazí?“

„Nejprve se vyrazí velké, černé boule na hlavě,“ odpovídal příručí, který měl výbornou vlastnost, že když něco nevěděl, hned si vyklad vymyslíl, „a pak člověk začne třesit a už je za dvě minuty na prkně.“

„Pro Krista Pána, prý je to rychlejší než vítr.“